

VAD OLDAL

SZÖVEG Bárdos Deák Ági

A **Kiss Tibor**rral készült interjút harmadik nekifutásra sikerült befejezni. Ekkorra már én is nehéz szívvel váltam meg a kéziratától, hiszen Tibi kétszer próbált visszamenekülni a nyilvánosság elől, nem érezve még elég erősnek magát a múltjával való szembenézésre. A beszélgetésekre több ülésben került sor, s ez alatt a jó néhány óra alatt sikerült annyira közel kerülnöm hozzá, hogy nekem is szívügyem lett démonjaival való viaskodása. Nyomasztott a felelősség, mert az én unszolásomra engedte ország-világ elé tenni az alkohollal és következményeivel folytatott személyes csatáját. Végső érvem, ami előtt meghajolt, az volt, hogy az önmaga megváltoztatásért folytatott küzdelme akkor nyer értelmet, ha tapasztalattal szolgálhat rajongóinak, barátainak és mindenkinek, aki hasonló helyzetben van, s ezért érdemes a kudarcait is felvállalnia! A beszélgetések alatt kiderült, hogy – bár lélekben rég készen áll arra, hogy végleg megszabaduljon az elmúlt 15 év terhétől – a végső, elvonulásra vonatkozó döntés még nem született meg benne. Az interjú leadása előtt pár nappal tudtam meg Líviustól, a baráttól és zenésztárstól, hogy Tibi már elvonult arra a segítő helyre, ahonnan már sokan tértek vissza szellemileg és fizikailag újjászületve.

Kiss Tibor – Nem mindenki él így... Vannak sokkal szerencsésebb emberek. Egy alkotó, vagy művészember, aki igazán komolyan megéli az életet, nem hiszem, hogy egyszer sem irigyelt egy utcaseprőt. Aztán kap egy pofont, hogy örüljön neki, mert lehet, hogy tehetséges abban, amit csinál, el kell fogadni ezt a sorsot. A pokoljárás olyan, mint egy örvény, kapálózik az ember ellene, mindent kitalál, de a legjobb, ha hagyja, hogy lehúzza a mélybe, hogy majd onnan, alulról kiússzon.

WAN2 Nekem mindig nagyon sokat kellett innom a koncertező időszakunkban. Mire a színpadra jutottam, igazi önfedelet produkáltam... Olyannyira, hogy alig néhány koncertre emlékszem. Lehetséges-e az, hogy csak ezekben a szélsőséges állapotokban vagyunk képesek hatékonyan közölni a dolgokat, amit ki kell mondanunk a többiek, a nézők helyett is? Mert ezt várják tőlünk, nem? Különböznék ők lennének a színpadon...

K. T. – Azt gondolom, hogy ez valamennyire személyiségfüggő, viszont amit elmondta, az abszolút mértékben rám is igaz. Fura mód ambivalens viszonyban vagyok ezzel a dologgal most, mert nekem sem volt egy józan koncertem se szinte. De eljutottam egy olyan szintre, hogy azt kérdeztem: ez meddig vihető tovább? Azt gondolom, hogy egy idő után, mikor minden

„... Akkor voltam elégedett, ha úgy éreztem, hogy szinte meghaltam.”

kutyát elzavarsz a tudatalattidból, méz-méz és nagyon heroikus küzdelmet folytatás közben önmagaddal, és ebben a diffúz, pulzáló állapotban egyszerűen kilódoz magadból a dolgokat, az nagyon hatékony tud lenni, de hozzá kell tenni, hogy könnyen el lehet jutni az olyan állapotig, aminek már negatív hatása van. Ha az ember teljesen tönkremegy, az is lejön a színpadról. Én eljutottam egy olyan pontig, mikor már nem nagyon tudtam játszani, mert hallucináltam. A zenekarnak abba is kellett hagynia emiatt, bejött az összes probléma, mikor már nem ment tovább a zenélés sem.

WAN2 Emlékszel rá, hogyan kezdődött el az egész? Én például 19 évesen azért ittam a kommersz rumokat, mert képtelen voltam józanul megfogni bárki kezét... mondjuk az aktuális szerelmemét. Képtelen voltam bárkit megérinteni.

Most új számok születnek, és lehet, hogy tők egyszerű dolgokról szólnak majd, mert ilyenkor a tők egyszerű dolgok lesznek a fontosak. Mondjuk az, hogy élsz.

K. T. – Eleinte a szórakozás miatt csináltam a dolgokat, mert így tudtam együtt élni a közönséggel. Ha buli van, akkor nekem is buli van, szórakozunk együtt! Így tudtam teljes beleéléssel átadni magam. Aztán összeállt egy túlélési módszer: csak bíriam ki valahogy azt a másfél órát a koncerten! Viszont eljött az az idő, olyan harmincéves korom körül, mikor beütött a krach, amikor le kellett volna állni, de józanul nem tudtam játszani, mert nem próbáltam meg még soha. Amikor meg próbáltam volna, akkor már nem lehetett... Nem tudom, hogy veled hogy volt ez az egész – de nekem ekkor kellett volna megállni, mert innen már bele lehet halni. Persze meg lehet ezt élni szépen, hősiesen... Végül már erről kezdett szólni a zenekar.

WAN2 Mi lesz ezután, ha ezek a veszélyes dolgok többé nincsenek, ha letisztulnak, az egész hogy alakul át?

K. T. – Akár még a zene is átalakulhat, abban sem vagyok biztos, hogy ezeket a számokat józanul el tudom majd játszani, mert az utóbbi időben már nagyon görcsös voltam, kapaszkodtam a hangszerbe. Nálam ráadásul a környezet is úgy jelzett vissza, hogy mind ezekért kedvelnek, bár már nagyon rossz állapotban voltam, olyan rossz állapotban, hogy mindenkit elzavartam magam mellől. Most itt iszom az ananászlemet, és nem tudom, hogy fogok-e egyáltalán még játszani, és ha igen, hogy fogok koncertezni? Az utolsó lemez, a Káosz az abszolút krízis terméke volt. Ez az életmód, életvitel volt tulajdonképpen az egész színpadi

jelenlétemnek a magja, a gyökere, a hitele. De ma azt gondolom, hogy a zene több ennél, csak nem teljesen tudom, hogy lehet az egészet továbbvinni.

WAN2 A te szövegeid is olyan életkorszaknak a termékei, amikor az emberben egy pusztító szándék

munkál, mikor a dolgok megváltoztatását a romboláson keresztl, a belső és külső világunk rombolása által képzeljük. Ami kicsit gyerekes attitűd. Ennek a korszaknak lesz most vége talán?

K. T. – Hát, így van. Kérdés, hogy a kamaszlelkét kényeztetni-e az ember továbbra is a zenéléssel? Én nem feltétlenül azt szeretném, hanem épp továbblépni. Hogy mi jön ez után? Ez érdekes, mert biztos, hogy még nem egészen más. Hasonló hangulatú dalok jutnak még eszembe, még mindig nagyon önmarcangolósak, de nagyjából már tudom, hogy ez az önszorongás bennem miből fakad. Nagyon sok energia van bennünk, nagyon sok power, amit valahogy letompítunk, vagy a neveltetés, vagy a tapasztalat miatt. Én nem másokon vezetem le ezt az energiát, hanem egyszerűen befelé fordítom. Ilyen szempontból ez teljesen magánvalóság. Nekem is állandóan ott volt Isten ostroma, ami hajtott, mindenképpen ki kellett hozni magamból valamit – alkotni kellett. Ha mindezek mellé még ne adj' isten van egy moralizálás éned, ami fogékony, meg szeretted az embereket, plusz ott a rebellis hozzáállásod, ami nálam végig ott volt... Ez tök szuper, csak életveszélyes, ha eljutsz odáig, hogy az azonosulsz a színpadi énéddel. A kérdés az, hogy lehet-e egyszerűen túllépni önmagunkon? Én azt gondolom, hogy ez az út, hogy túl kell lépni, és arányosan tekingetni és rohogni a régebbi énünkre. Változol, és ha a krízist túléled, akkor sokkal jobb dolgok születhetnek. Van, aki megtér..., én továbbra is az alkotótevékenységekben keresem a megoldást. Beléptem én is a sötét középkorúak táborába.

WAN2 A szenvedélyes érzelmeket nagyon látványos módon lehet közvetíteni, hatásosan lehet megfogalmazni, egyszerűbb egy szélsőséges személyiséget „eljátszani”. Lehet-e majd az új tapasztalatokat, a letisztulás folyamatát – ami látszólag ellentmond a „vad oldal” üzenetének – ugyanilyen vonzóan közvetíteni?

K. T. – Remelem igen. Nálam a zenélés és a szövegírás ösztönös dolgok, és ez az ösztön megmaradt. De az önmarcangolásnak, az önpusztításnak véget kell vetni. Mára már tiszteltem azt, mikor valaki a mértékletességet tekinti erénynek. Sokkal több emberi problémám származott a végtelenségből, mint amennyi alkotói siker lett belőle. Azt mondom, hogy szart sem ér az egész, ha nem találod meg magad a világban, de baromi nagy hős vagy a világ szemében.

Most új számok születnek, és lehet hogy tők egyszerű dolgokról fognak szólni, mert ilyenkor a tők egyszerű dolgok lesznek a fontosak. Mondjuk az, hogy élsz és sétáltatod a kutyádat... Még nem biztos, hogy bármi is megoldódott, de a lényeg, hogy elindult egy folyamat. Az, hogy például most eljöttem ide, emberek közé, erre a hajóra, az nagy dolog, mert mostanában inkább benn ülök a lakásban, maximum a kutyámat viszem ki sétálni, és közben meg én nem ilyen vagyok, nem ilyen alkat...

WAN2 Ezek a gondolataid felérnek egy üzenettel is, jól érzem?

K. T. – Alapvetően nem szeretnék próféciákba belemenni... Az ember ilyenkor azt gondolja, hogy nagyon tud már valamit, mert átment valamin... Amikor én belekerültem a legsűrűbbjébe, akkor rohantam a szeretteimhez, és meg akartam osztani velük a felismeréseket. De arra jöttem rá, hogy ez is egyfajta egoizmus.

WAN2 Ha igaz az, hogy mindenkinek meg van a maga útja, sorsa, akkor nem lehet a tiedhez hasonló élethelyzetet negatívan értékelni. Ha eljutsz addig a pontig, hogy a benned levő rossznak tudod változtatni – az energiáról van szó, ami eddig a rossznak ment –, az már valami. Mikor én – majd két éve – abbahagytam az ivást, gondolatban a 19 éves lányom jelent meg előttem, hogy ha esetleg szüksége lenne rám és én ott fetrengenék valahol részegen... Sosem tudnám megbocsátani magamnak. Nekem ez volt az utolsó figyelmeztetés.

K. T. – Tudod mi a nagyon furcsa? Sokáig én egyáltalán nem gondoltam azt magamról, hogy a rosszabbik énem dolgozik. Azt gondoltam, hogy ez egy pozitív folyamat, és teljes szeretettel és odaadással éltem meg. Még az utolsó szakaszában is vitt tovább a motor, vitt tovább a lendület, a felelősség, hogy mi lesz a zenekarral, a zenekarban lévő emberekkel. Most utólag azt mondom, kár, hogy nem voltam olyan fontos magamnak, hogy arra gondoljak: először nekem kell rendbe jönnöm. Bármennyire is önáltató vagy, nem tudsz a bajaidból kikerülni, ha nem teszed a saját életedben legelsőnek magadat. Legalább mikor baj van. És ez a nehéz, mert eddig egy zenekarért, meg egy ügyért dolgoztam, de innentől meg kellett tanulnom saját magamért... Érdekes élmény, akármilyen súlyos. Voltak persze pozitív flessek is, mikor azt kezdtem figyelni, mi az alázat, hol kezdődik az emberi életnek az a része, ami már nem csak az egoról szól, hanem, arról, hogy kurva jó, hogy ennyien vagyunk, és baromi jó, hogy vannak barátok még.

WAN2 Ha az ember azokról a fejleményekről akar beszélni, amik a természetes jószág következményei, abban kevés izgalom van a külső szemlélő számára. „Higgyétek el, hogy jónak lenni a legjobb és rossznak lenni a legszörnyebb dolog a világon!” Lehet, hogy jónak lenni a legjobb, de rossznak lenni sokkal könnyebb, nem?

K. T. – Én nem hiszem, hogy könnyebb rossznak lenni. Bizonyos helyzetekben, mikor életben kell maradnod. Bár vannak olyan törvények az ember életében, amik nem teszik azt lehetővé, hogy szuperjók legyünk, de a világ ennek az egyensúlynak a játéka alapszik.

WAN2 Akkor miért vagyunk mégis rosszak?

K. T. – Ez ennél egy kicsit összetettebb és árnyaltabb. Van az embernek egy fekete és egy fehér állapota is, van a jó meg a rossz, de az egyensúly ebből a kettősségből fakad. Mindenkinek van negatív énie, sötét énie, legfeljebb elfojtja, de az is nagyon fontos az ember életében, az életben maradáshoz... Szóval ne úgy vedd, hogy tudatosan rosszak voltunk... Kócos kis ördögök voltunk.

WAN2 Nem lenne egyszerűbb azt a sötét kis ént gyerekkorban kifehériteni?

K. T. – Én nem vagyok idealista, ez illúzió szerintem. Bizonyos helyzetekben, mikor életben kell maradnod, akkor neked egy kicsit rossznak kell lenned, mikor valaki az életre tör, különben nem tudod megvédeni magad. Rengetegszer segített életemben, hogy meg tudtam védeni magam. És ahhoz ki kellett engedni azt az éneket, ami igen is neki tud menni, ha kell, sajnos, egy másik embernek. Lehet cél az ember életében a jóság, de nem működik mindenhol, a Bibliában is benne van, szemet szemért, ez is működik, csak fel kell ismerni, mikor. Ami nem azt jelenti, hogy másnak rosszat akarsz csinálni. Másrészt tudomásul kell venni, hogy nem csak a jó impulzusok áramlanak be az emberbe, ugyanúgy bejutnak a negatív impulzusok is. Felismeri az ember. Én nem jó akarok lenni, én hasznos szeretnék lenni. Például nem akarok terhére lenni másnak, ha bajom van..., ezt az egész interjút is ezért nem szeretném igazán, azok miatt, akik aggódnak értem, a családom miatt... Inkább elvonulnék, hogy ne terheljem őket.

WAN2 Azért a te utad akkor is egy radikális út volt, aminek a sötét időszakát is vállalhatod. Folyamatosan provokáltad a határokat. Bár nem tudom, mennyire volt ez tudatos?

K. T. – Állandóan volt egy játékom ezekkel az égető dolgokkal.

WAN2 Miért érdekes játszani a tűzzel?

K. T. – Ki tudja, lehet, hogy ez a perverzizóm? Nem... De talán hozzátartozik az énképemhez, valahol akartam is én ezt. Az a fajta voltam (vagyok?), aki mikor beszáll a tudatalatti búrájába és ott jeleznek kutyák, meg jeleznek az örök, hogy ne menj tovább, akkor ad egy pofont nekik: dehogy nem, tovább megyek!

WAN2 Veszélyes, de izgalmas helyre jutottál. Nem rég azt mondtam volna, hogy bátor vagy, aki meri a végletekig fokozni élet izgalmát, mert talán tényleg nem elég, hogy süt a nap. Persze ma már tudom, hogy elég, és hogy nem bátor voltál, hanem vakmerő.

„Én most olyan állapotban vagyok, ami alig van túl a mélyponton, és nem látom még pontosan, hogyan tovább, még azt sem tudom, hogy mennyire lesz a zene, mennyire a képzőművészet a dolgom, ami kicsit szar, és kilépés ebből az egész euforisztikus, hedonisztikus világból.”

K. T. – Nagyon nagy szélsőségekben éltem meg mindent. Az a fajta (voltam?) vagyok, aki nem félni szokott, hanem megijedni.

WAN2 Az igazi bátorság ahhoz kell, hogy a dolgokat merjük önmagukban látni. Nem szebbnek, nagyobbaknak, színesebbnek, csak olyanoknak, amilyenek.

K. T. – Bátorság kell ahhoz is, hogy változtatni tudj, merj. Én mindentől megpróbáltam elszakadni, mondván, hogy az idő az sok mindent megold... Mikor rájöttem, hogy baj van, nem tudtam, hogy mit kell kidobni az életemből, ezért szinte mindent megpróbáltam kidobni. De aztán a megtörtént dolgok ugyanúgy ott vannak, csak letisztulva... hogy mondjam, kikristályosodva és megmutatkoznak azok a dolgok, amiket érdemes folytatni, amiket esetleg el kell

újra kezdeni. Téves gondolatokra is juthat az ember ezzel kapcsolatban, főleg ha önmagában morfondírozik. Le kell tisztulni, és megjönnek azok a jelek, hogy mi az, amit mégis csinálnunk kell.

WAN2 Megjönnek?

K. T. – Miért, rosszul mondtam?

WAN2 Nem...! Reménykedve kérdelem!

K. T. – Atértékelődik minden, ugyanazt nem találja meg többé az ember. Ilyenkor sokat gondolkodsz az élet értelmén. Aztán ezt a terhet is le lehet tenni. Az élet értelme maga az élet. Néha kurva nehéz. Baromi nehéz, néha az ember azt mondja, hogy ebből a gubancból ki sem lehet kerülni egyáltalán. És aztán, ha így, egyszerűen végiggondolja az ember, akkor azt mondja, hogy igen is, neki kell állni, és mindent meg lehet oldani. Nincs olyan probléma, amit ne lehetne megoldani, pláne akkor, ha vannak az ember körül barátok. Azt gondolom, hogy muszáj. Én most olyan állapotban vagyok, ami alig van túl a mélyponton, és nem látom még pontosan, hogyan tovább, még azt sem tudom, hogy mennyire lesz a zene, mennyire a képzőművészet a dolgom, ami kicsit szar, és kilépés ebből az egész euforisztikus, hedonisztikus világból. De az alapvető emberi, jellembeli tulajdonságok, mint pl. a szenvedélyesség, megmaradnak, folyik a hasznos csatornába terelésük – folyik a munka, magamon is dolgozom.

WAN2 Úristen! Ez az iszonyatos tudatosság honnan jött?

K. T. – Magától, de a keresgélés következménye. Ilyenkor fontos, nagyon fontos a tudatosság. Ennek az időszaknak ez a túlélési mechanizmusa, ha bárki ilyen helyzetbe kerül, elkezd keresgélni. Én nagyon sokat menekültem a dolgok elől, de egyszer csak el kell kezdenie az embernek tudatosan felépíteni az életét. Annak ellenére, hogy én is ösztönös típus vagyok, azt gondolom, hogy amilyen erők most uralkodnak a világban, nagyon fontos szembenézniük a dolgokkal. És, hogy megtaláljuk, mi az, ami személyesen köt a valósághoz. Nincsenek itt receptek.

WAN2 Hogy pusztán a létezés lenne az értelme, ez olyan ridegen hangzik...

K. T. – De nagyon klassz, ha az ember átadja magát ennek a gondolatnak igazából! Nyitottság mindenféleképpen kell.

WAN2 És ha olyan dolgok történnek körülötted, amik ellene mondanak minden értelemnek? A háború például. Akkor miből merítesz erőt?

K. T. – Mindig lesz ok a világban, hogy elbizonytalanodjunk! Sajnos sok embernek ezek az elbizonytalanító dolgok a motiválók. Vannak olyan periódusok, mikor a külső dolgokat ki kell zárni, hogy azt kell mondani, hogy tökmindegy, hogy mi van, magamat rendbe kell tenni! Ha nagyon szarul vagy, akkor nem a világmegváltással kell kezdeni, nem emberiségben kell gondolkodni. Az emberiség sem gondol rád. Ilyen egyszerű. Ha azt látod, hogy olajlobby van a világban és neked van egy másik elképzelésed, egész más energiaforrások felhasználásáról, akkor azt fogod propagálni, megpróbálsz egy saját világot teremteni magad köré. Attól még a másik világ is van, pokollal, mennyországgal. Itt, a fejében az embernek.

P.S.: Ezt a szöveget félig meddig egy szerelem ihlette:

*„Te vagy a hajóm horgonya
repedt templomi orgona
a világ eleje és a tompora
miket beszéllek, nézz oda,
asszem' ma ráér a hóhér
kezemben szájber sárga lötty,
szikével táncol a borbély mikor a közérzete éppen szembe jött,
mikor annyira klassz ez az élet, hogy bele kell döglenni,
és az asztal alatt a hürokat csak a muszáj-hajnal zöngeti.”*

Kiss Tibor, Quimby

